

Nya bestämmelser om överlåtelse och utmätning av överskjutande preliminär skatt

Bestämmelsernas bakgrund

För mer än hälften av skattskyldiga som har att erlagga preliminär A-skatt uppkommer överskjutande preliminär skatt sedan slutlig skatt debiterats och avräknats från den preliminärt erlagda. I princip skall det överskjutande beloppet återbetalas till den skattskyldige sedan vissa skatteskulder fråndragits. Det ankommer på vederbörande kronofogdemyndighet att göra denna avräkning av skatteskulden på grundval av kreditkort som tillställts myndigheten. Denna arbetsrutin har emellertid i hög grad störts av ett under årens lopp tilltagande antal ansökningar om utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt. I Stockholm var antalet sådana ansökningar år 1964 i s. k. enskilda mål c:a 6.000, varav dock endast c:a 2.000 verkligen ledde till utmätning. Den bristande överensstämmelsen mellan antalet ansökningar om utmätning och verkställda utmätningar beror på, att borgenärerna inte kan få upplysning i förväg om huruvida den skattskyldige har att emotse skatteåterbäring (regeringsrättens årsbok 1963 s. 132). Ansökningarna görs alltså ”på vinst och förlust”. Även överlåtelse av fordran på skatteåterbäring har förekommit.

Särskilt ansökningarna om utmätning

av nämnda slags fordringar har förorsakat kronofogdarna mycket besvär, dels beroende på ansökningarnas stora antal och dels till följd av att mängder av kreditkort skall gås igenom under den tid då ansökningarna vanligen kommer in. Det är angeläget för kronofogdarna att kunna handlägga ansökningarna samtidigt med att kreditkortet är tillgängliga, enär anteckning om utmätning då kan göras på kreditkortet för beaktande av den lokala skattemyndigheten. Utmätning i annan ordning av skatteåterbäringen är betydligt omständligare och medför extra besvär även för den lokala skattemyndigheten.

På grundval av en promemoria, som utarbetats av lagberedningen och varit föremål för remissbehandling, framlades till värriksdagen i år proposition med förslag till bestämmelser om överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt enligt uppbördsförordningen (UF) och förordningen om allmän varuskatt (prop. 1966: 115). Propositionen har antagits av riksdagen och de nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 juli i år (BevU 41, Rskr 238). Bestämmelserna har fått sin plats i ett nytt mom., 6 mom., i 68 § UF, till vilket hänvisas i en ändrad lydelse av 4 mom. förordningen om allmän varuskatt (SFS 1966: 276 och 277).

Förbud mot överlåtelse

Bestämmelserna innehåller att fordran på erlagd preliminär skatt som överstiger motsvarande preliminär skatt jämte ränta på fordringsbeloppet — s. k. Ö-skatteränta — inte får överlåtas särskilt innan beloppet kan lyftas. Det avses därmed bl. a. att överlåtelseförbudet gäller endast s. k. singularfång, alltså inte i det fallet att en skattskyldigs samtliga tillgångar överlåts (universalfång), t. ex. förvärv genom giftorätt eller arv. Bestämmelsen hindrar inte heller överlåtelse av skatteåterbäring sedan det återbetalningskort som avser återbäringen utsänts. Med anledning av vad en remissinstans uttalat om behovet av förbud mot pantsättning av skatteåterbäring uttalade departementschefen i propositionen, att man torde kunna utgå från att egendom som ej kan överlåtas ej heller kan pantsättas.

Begränsning av rätten till utmätning

Möjligheten att få utmätning av skatteåterbäring som här avses har begränsats på flera sätt. Huvudsakligen gäller begränsningarna s. k. enskilda utmätningssmål, som alla anhängiggörs genom ansökan. Allmänt gäller dock att utmätning kan ske först sedan kreditkort på slutlig skatt har kommit utmätningssmannen till handa. I enskilt mål fordras för utmätning att ansökan härom gjorts senast den 1 september under taxeringsåret. I praktiken medför detta, att utmätning i regel kan ske i den stadgade förenklade formen genom anteckning på kreditkortet. Utmätning av skatteåterbäring på annat sätt bör kunna komma i fråga endast i s. k. allmänna mål, t. ex. för skatter och böter, vilka mål aktualiseras utan ansökan och därför kan tas upp oberoende av berörda

bestämmelser om sista dag för ingivande av utmätningssökan.

I enskilda mål är utmätningssrätten ytterligare begränsad genom att från utmätning i sådant mål skall undantas ett belopp om 300 kr. Departementschefen uttalade om denna bestämmelse, att den betingades av praktiska hänsyn men även hade visst samband med frågan om s. k. beneficium vid utmätning och till den omständigheten, att överskjutande skatt oftast uppkom genom att källskatteuttaget varit för högt. Det förelåg skäl för att den utmätningssmöjlighet som skapats genom källskatteuppbörden begränsades till fall där den överskjutande skatten var av någon betydelse. Sistnämnda begränsning gäller dock inte utmätningssmål rörande underhållsbidrag, vilket torde ha betingats av sociala skäl. Departementschefen erinrade om att de sistnämnda målen i stort sett är sådana, i vilka införsel kan begränsas i gäldenärs avlöning.

Slutligen begränsas utmätning av skatteåterbäring genom att utmätning i enskilt mål inte får ske utan att åtgärden kan beräknas inbringa sökanden något utöver vad som fordras för att täcka kostnaderna för utmätningen. Exekutionsavgift utgår numera i de flesta enskilda mål — dock inte vid utmätning för underhållsbidrag — och är f. n. 30 kr om utmätning inte kommer till stånd och eljest 60 kr. Departementschefen uttalade med anledning av förslaget i denna del, att en utmätning måste te sig meningslös såväl från det allmännas som parternas synpunkt, om det utmätta beloppet helt skulle gå åt för att täcka avgiften och inte reducera gäldenärens skuld.

Sverker Widmark